

POSTANOWIENIE

Dnia 26 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania A.B.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

o zwiększenie policyjnej renty inwalidzkiej o 10% podstawy wymiaru,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 26 października 2021 r.,
zażalenia odwołujący się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 maja 2021 r., sygn. akt III AUa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z 12 maja 2021 r. ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na 3.915 zł i z tej przyczyny odrzucił skargę kasacyjną A.B. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 25 września 2020 r.

Wcześniej Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z 25 października 2017 r. oddalił odwołanie A.B. od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w W. z 2 lutego 2016 r., odmawiającej przyznania mu 10 % zwiększenia podstawy wymiaru renty inwalidzkiej z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze szczególnymi właściwościami bądź warunkami służby.

Apelację odwołującego się wniesioną od powyższego orzeczenia Sąd Apelacyjny oddalił zaskarżonym skargą kasacyjną wyrokiem z 25 września 2020 r. W skardze kasacyjnej pełnomocnik odwołującego się wskazał jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 24.844 zł. W piśmie procesowym z 15 stycznia 2021 r. wartość ta została sprecyzowana na kwotę 23.849,48 zł. Pełnomocnik odwołującego się wyliczył, że podstawa wymiaru renty inwalidzkiej wyniosła na przestrzeni 01.2010-09.2017 w sumie 238.494,79 zł, stąd 10% z tej kwoty to 23.849,48 zł. Z kolei pełnomocnik organu emerytalnego na żądanie Sądu Apelacyjnego wyliczył różnicę pomiędzy dochodzoną policyjną rentą inwalidzką - czyli ze zwiększeniem o 10% podstawy wymiaru - a wypłaconą w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 30 września 2017 r. Kwota ta wyniosła 33.103,86 zł (pismo procesowe z 27 kwietnia 2021 r. zawierające wyliczenia, k 197-198 a.s.).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że w rozpoznawanej sprawie przedmiotem sporu jest wysokość policyjnej renty inwalidzkiej. Odwołujący się dochodzi jej zwiększenia z tytułu inwalidztwa wynikającego z choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami bądź warunkami służby, z tytułu których przysługują świadczenia odszkodowawcze. Przepis art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 723, dalej jako: ustawa zaopatrzeniowa) przewiduje w takim przypadku zwiększenie renty inwalidzkiej o 10 % podstawy jej wymiaru.

W decyzji, która jest objęta sporem, rozpoznano wniosek w przedmiocie zwiększenia świadczenia rentowego zgłoszony w odwołaniu (z 8 lutego 2010 r.) od decyzji organu emerytalnego z 17 grudnia 2009 r. o zmianie wysokości policyjnej renty inwalidzkiej ustalającej, że od 1 stycznia 2010 r. wysokość tego świadczenia wynosi 70 % podstawy jego wymiaru, a więc dotyczącej innej kwestii w ramach wysokości świadczenia rentowego. Wniosek ten został przekazany do rozpoznania organowi emerytalnemu przez Sąd Okręgowy w sprawie o sygn. akt XIII U [...] (pkt. 3 sentencji wyroku z 4 września 2014 r.). W odniesieniu do tego przekazanego

wniosku wnioskodawca w piśmie z 29 grudnia 2015 r. zwrócił się do organu emerytalnego o jego załatwienie. Odmowa przyznania prawa do żadanego zwiększenia renty obejmuje więc okres od miesiąca, w którym złożony został wniosek, czyli od lutego 2010 r. Wartość przedmiotu zaskarżenia oblicza się zatem na zasadzie art. 22 k.p.c. jako różnicę w świadczeniu rentowym za okres 12 miesięcy, równą 10% podstawy wymiaru za każdy miesiąc, licząc od lutego 2010 r. Tak wyliczona wartość wynosi: 312,95 zł - 10% podstawy wymiaru za luty 2010 r. + 3.601,62 zł = 11 miesięcy x 327,42 zł, tj. 10% podstawy wymiaru za miesiące od marca 2010 r. do lutego 2011 r., łącznie 3.914,57 zł, po zaokrągleniu 3.915 zł. Sąd Apelacyjny posłużył się wyliczeniami organu rentowego jako prawidłowymi (ponieważ odnosiły się do podstawy wymiaru), negując tym samym wyliczenia pełnomocnika odwołującego się, które bazowały na wysokości renty inwalidzkiej a nie na jej podstawie wymiaru.

Sąd Apelacyjny stwierdził, iż w sprawie nie można określić wartości przedmiotu zaskarżenia według art. 19 § 1 k.p.c., ponieważ odwołujący się nie dochodzi świadczenia za okres poprzedzający zgłoszenie wniosku w lutym 2010r. W sprawie chodzi o wysokość świadczenia za okres od miesiąca złożenia wniosku.

Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, w których przedmiotem zaskarżenia kasacyjnego jest wysokość świadczenia emerytalnego/rentowego są sprawami, w których dopuszczalność zaskarżenia kasacyjnego podlega ograniczeniu ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia. Jeżeli więc przedmiotem sporu jest różnica pomiędzy świadczeniem w wysokości dochodzonej przez ubezpieczonego a należnością ustaloną przez organ rentowy, wartością przedmiotu zaskarżenia jest suma kwot stanowiących miesięczne różnice pomiędzy świadczeniem dochodzonym a pobieranym za okres jednego roku (art. 22 k.p.c., por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 marca 2018 r., II UZ 119/17; z 24 czerwca 2009 r., II UZ 19/09; z 21 lipca 2009 r., II UZ 26/09). W orzecznictwie dopuszcza się ustalanie wartości przedmiotu zaskarżenia według reguły określonej w art. 19 § 1 k.p.c., jednak ma ona zastosowanie do zaległych świadczeń, na przykład dodatku kombatanckiego i ryczałtu energetycznego (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 lutego 2005 r., I UZ 47/04). Przyjęto też, że w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe żądanie podwyższenia pobieranego świadczenia

za okres wcześniejszy od objętego zaskarżoną decyzją, nie jest roszczeniem odrębnym i art. 21 k.p.c. nie ma zastosowania, a wartość przedmiotu zaskarżenia ustala się na podstawie art. 22 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 kwietnia 2005 r., I UZ 76/04; z 14 kwietnia 2008 r., II UZ 8/08). Nie można też wykluczyć, że przedmiotem sprawy będą dwa żądania, pierwsze, dotyczące wyliczenia emerytury/renty na przyszłość, a drugie, polegające na żądaniu wypłacenia świadczenia zaległego. W takim wypadku wartość przedmiotu zaskarżenia wyznacza suma wyliczeń odpowiednio na podstawie art. 22 k.p.c. i art. 19 § 1 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z 3 lutego 2011 r., II UZ 46/10).

W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 18 października 2012 r., III UZP 3/12, przesądzono, że mechanizm ten ma zastosowanie w sprawach, w których przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się (postanowienia Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2014 r., II UZ 67/13, LEX nr 1573832; z dnia 15 lipca 2014 r., II UZ 41/14; z 30 września 2014 r., III UZ 10/14). Zastrzec jednak należy, że art. 19 § 1 k.p.c. nie ma zastosowania, gdy spór nie dotyczy wyrównania emerytury/renty sprzed dnia złożenia wniosku o przeliczenie świadczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2015 r., II UZ 61/14). W takim przypadku, od samego początku, to jest od daty złożenia wniosku o świadczenie, przedmiotem sprawy jest wyliczenie wysokości emerytury/renty, a zatem zastosowanie ma wyłącznie art. 22 k.p.c., regulujący wartość przedmiotu sporu (zaskarżenia) w sprawie o prawo do świadczeń powtarzających się (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2015 r., II UZ 7/15). W takim wypadku ubezpieczony nie dochodzi świadczeń zaległych (postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 kwietnia 2016 r., I UZ 48/15, LEX nr 2057613; z 24 maja 2016 r., III UZ 4/16; z 11 sierpnia 2016 r., II UZ 24/16; z 18 listopada 2016 r., I UZ 36/16). Zapatrywanie to wywodzi się z założenia, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot sporu wyznaczany jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego (wydanej w odpowiedzi na wniosek ubezpieczonego), zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, od której wniesiono odwołanie do sądu, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od

decyzji organu rentowego do sądu (postanowienia Sądu Najwyższego z 23 listopada 2007 r., II UZ 30/07; z 8 listopada 2013 r., II UZ 61/13).

W sprawie ma to ten skutek, że wyliczenie wartości przedmiotu zaskarżenia następuje według art. 22 k.p.c., ponieważ odwołujący się nie dochodzi zaległych świadczeń, a więc zwiększenia renty inwalidzkiej policyjnej za okres sprzed złożenia wniosku.

Wobec powyższego, skoro wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie o prawo majątkowe jest niższa od wartości warunkującej dopuszczalność skargi kasacyjnej, skargę odwołującego się należało odrzucić na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398² § 1 zd. pierwsze k.p.c.

Skarżący w zażaleniu nie zgodził się z postanowieniem ustalającym wartość przedmiotu zaskarżenia i odrzucającym skargę kasacyjną. W pierwszej kolejności wskazał, iż inwalidztwa nabawił się w związku z pełnioną służbą i w związku ze szczególnymi właściwościami i warunkami służby (...). W wyniku kontynuowania służby na stanowisku objętym zakazem doznał dalszego pogorszenia stanu zdrowia uniemożliwiającego dalszą służbę. Ponadto został zmuszony do wcześniejszego odejścia ze służby już w 1989 r. (...). Wnioskodawca był na przestrzeni lat poszkodowany poprzez zmniejszenie świadczenia, nieprzyznawanie świadczenia, uniemożliwiono mu doczekanie do emerytury na lepszym dla jego organizmu stanowisku, nie oddelegowano go do innej pracy pomimo posiadanego Orzeczenia Wojewódzkiej Komisji Lekarskiej w R. z dnia 04 listopada 1987 r o trwałej niezdolności do pracy pozostającej w związku ze służbą na zajmowanym stanowisku — co daje podstawę uznać, iż wartość przedmiotu zaskarżenia winna być obliczana zgodnie z treścią art. 19 § 1 k.p.c. W zamian za to błędnie przyjęto do obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, tj. jedynie jako różnicę w świadczeniu rentowym za okres 12 miesięcy, równą 10% podstawy wymiaru za każdy miesiąc, licząc od lutego 2010 r. W takiej sytuacji nie może mieć zastosowanie art. 22 k.p.c., który stanowi, iż: *„W sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń za jeden rok, a jeżeli świadczenia trwają krócej niż rok - za cały czas ich trwania”*, ponieważ wskazany przepis nie odnosi się do przytoczonego stanu faktycznego, gdzie istniał ciąg zdarzeń i zależności, na które wnioskodawca nie miał wpływu, a które

przyporządkowywały go do danej grupy świadczeniobiorców. Dlatego również wartość przedmiotu zaskarżenia winna zostać obliczona zgodnie z treścią art. 19 § 1 k.p.c., który stanowi, iż „*W sprawach o roszczenia pieniężne, zgłoszone choćby w zamian innego przedmiotu, podana kwota pieniężna stanowi wartość przedmiotu sporu*”. Zgodnie z pismem wnioskodawcy z 15 stycznia 2021 r. wartość przedmiotu zaskarżenia została obliczona przez wnioskodawcę poprzez zwiększenie podstawy wymiaru renty inwalidzkiej o 10% od dnia 01 stycznia 2010 r. do dnia 01 września 2017 r., zgodnie z zwartymi dokumentami w przedmiotowej sprawie. Szczegółowe wyliczenie wartości przedmiotu zaskarżenia czy 10% podstawy wymiaru renty inwalidzkiej za ten okres daje kwotę 23.849,48zł.

W odniesieniu zaś do sposobu wyliczenia - na żądanie Sądu Apelacyjnego - różnicy wysokości pomiędzy policyjną rentą inwalidzką dochodzoną, czyli ze zwiększeniem o 10% podstawy wymiaru, a wypłaconą w okresie od 01 stycznia 2010r. do 30 września 2017r., wskazać należy na brak wykazania czy organ wyliczył również utracone należności, których pozbawiony został wnioskodawca, o których mowa powyżej oraz które zostały wskazane w treści przedmiotowej skargi kasacyjnej, jak również zwrócić należy uwagę na brak wystarczającego wyjaśnienia na jakiej podstawie organ wyliczył przedmiotową wartość.

Mając na uwadze powyższe, nie można w niniejszej sprawie przyjąć wartości przedmiotu zaskarżenia jako sumy świadczeń za jeden rok. Tym bardziej, iż z treści uzasadnienia przedmiotowej skargi kasacyjnej wynika, iż wnioskodawca miał zastrzeżenia do szeregu czynności ograniczających lub pozbawiających jego osobę danych świadczeń, w konsekwencji czego nie sposób uznać za prawidłowe ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 3.915 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne.

Przedmiotem sporu, wyznaczonego decyzją pozwanego organu z 2 lutego 2016 r., było tylko żądanie zwiększenia renty skarżącego o 10% w sytuacji określonej w art. 22 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej funkcjonariuszy.

Zgodnie z art. 22 ust. 2 tej ustawy rentę inwalidzką zwiększa się o 10% podstawy wymiaru inwalidom, których inwalidztwo powstało wskutek wypadku pozostającego w związku ze służbą lub wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami bądź warunkami tej służby, z tytułu których przysługują świadczenia odszkodowawcze.

Ta regulacja decydowała o algorytmie przyjętym do wyliczenia wartości przedmiotu sporu i zaskarżenia.

Przedmiotem sporu nie było prawo do renty, gdyż to skarżący uzyskał wcześniej.

Podstawowa kwestia sprowadza się do odpowiedzi na pytanie czy wartość przedmiotu zaskarżenia należało liczyć na podstawie art. 22 k.p.c., czy także - albo tylko - na podstawie art. 19 k.p.c.

W tym zakresie wykładnia tych przepisów po uchwale Sądu Najwyższego z 18 października 2012 r., III UZP 3/12 jest utrwalona.

Zgodnie z uchwałą w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, której przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się, wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 zdanie pierwsze i drugie k.p.c.) ustala się na podstawie art. 22 k.p.c. w odniesieniu do świadczeń przyszłych, a w odniesieniu do świadczeń zaległych na podstawie art. 19 § 1 k.p.c. W razie dochodzenia świadczeń przyszłych i zaległych stosuje się art. 21 k.p.c.

Sąd Apelacyjny przedstawił dalsze orzecznictwo Sądu Najwyższego i trafnie stwierdził, że w sytuacji wnioskodawcy zastosowanie ma tylko art. 22 k.p.c. do ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Żądanie wniosku nie obejmowało zwiększenia renty za okres sprzed jego złożenia. Nie chodziło więc o świadczenia zaległe, a tylko o zwiększenie renty na przyszłość.

Oceny tej nie zmienia sytuacja procesowa, wynikająca z przekazania przez Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z 4 września 2014 r. (pkt 3) Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego MSW wniosku A.B. z 8 lutego 2010 r. o zwiększenie podstawy wymiaru renty inwalidzkiej na podstawie art. 22 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej, bowiem bez decyzji tego organu, odnoszącego się do wniosku, Sąd nie mógł rozpoznać obecnej sprawy. Data przekazania pozwanemu wnioskowi nie powoduje zmian w zakresie ustalenia wartości przedmiotu sporu i zaskarżenia.

Późniejsze rozpoznanie wniosku nie uprawnia stwierdzenia, że wniosek dotyczył zwiększenia renty za okres wcześniejszy (sprzed lutego 2010 r.).

Takie procedowanie nie mogło zmienić zasad ustalania wartości przedmiotu zaskarżenia, które Sąd Apelacyjny trafnie przywołał i zastosował. Chodzi więc o to, że punktem odniesienia jest data wniosku a nie czas rozpoznania wniosku. Skoro skarżący we wniosku z 8 lutego 2010 r. nie dochodził zwiększenia świadczeń za okres wcześniejszy, to tym samym nie dochodził wypłaty świadczeń zaległych. W takiej sytuacji do ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia zastosowanie miał tylko art. 22 k.p.c. Taki zakres przedmiotu sprawy ustalała też decyzja pozwanego z 2 lutego 2016 r., wydana w wyniku rozpoznania wniosku skarżącego z 8 lutego 2010 r.

O wartości przedmiotu zaskarżenia nie decydowała zatem wartość przedmiotu zaskarżenia z kilkuletniego okresu wskazanego przez skarżącego, leczy tylko za 12 miesięcy po złożeniu wniosku, czyli do ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia zastosowanie miał tylko art. 22 k.p.c., a nie art. 19 k.p.c.

Konsekwentnie traci też na znaczeniu zarzut, że wartość przedmiotu zaskarżenia ustalono niezasadnie na podstawie różnicy w wysokości świadczenia (renty). Gdyby nawet liczyć ją od podstawy przyjętej przez skarżącego, to za 12 miesięcy różnica nie przewyższa 10.000 zł (wyliczenie skarżącego przedstawione w zażaleniu). Wartość przedmiotu zaskarżenia jest zatem niższa niż próg określający dopuszczalność skargi kasacyjnej (art. 398² § 1 k.p.c.).

Odnosząc się do końcowego zarzutu zażalenia, iż brak jest wykazania czy organ wyliczył również utracone należności, to należy stwierdzić, że taki zarzut jest zbyt ogólny. Przede wszystkim dlatego, że jasny algorytm wynika wprost z przepisu art. 22 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej (chodzi o zwiększenie renty inwalidzkiej o 10% podstawy wymiaru). Na tym też opiera się wyliczenie dokonane przez organ emerytalny. Natomiast wyliczenia skarżącego odnoszące się do 12 miesięcy również nie przewyższają 10.000 zł. Algorytm ustawowy ma więc na uwadze świadczenie należne i z drugiej strony żądane (hipotetyczne). Na tle przedstawionych przez strony wyliczeń oraz ogólności zarzutu nie można stwierdzić, iż pominięto w nim „utracone należności”. Sądy rozpoznały już sprawę w zakresie określonym w decyzji z 2 lutego 2016 r., a wcześniejsze postępowanie zakończyło

się wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z 4 września 2014 r., który oddalił odwołanie skarżącego od decyzji pozwanego z 17 grudnia 2009 r., ustalającej wysokość renty od 1 stycznia 2010 r. i wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z 10 listopada 2015 r. oddalającym jego apelację.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

[as]